

KS. LEON FIGARSKI.

PROJEKT WZORU SPORZĄDZANIA INWENTARZA KOŚCIELNEGO I BENEFICJALNEGO

(dla użytku księży proboszczów)

WSTĘP

1. POJĘCIE, POTRZEBA I PODZIAŁ INWENTARZA

1° Pojęcie inwentarza. Wyraz „inwentarz” pochodzi od łacińskiego słowa *invenio*, *inventarium* i oznacza spis, przegląd, wykaz, zestawienie tego wszystkiego, co się gdzie u kogo znajduje.

Często mówi się również: „*inventarium fundi instructi*” — od wyrazów „*fundus*” oznaczającego posiadłość gruntową i „*instructus*” — uporządkowany; stąd: spis rzeczy należących do uporządkowanej posiadłości gruntowej, prywatnej czy społecznej, a więc kościoła, klasztoru, beneficium, parafii itd.

2° Potrzeba inwentarza. Czy inwentarz jest potrzebny? Rzecz oczywista. Jeżeli każdy człowiek, właściciel domu, gospodarstwa, chcąc wiedzieć, co posiada, stara się zrobić choćby odręczny spis swojego majątku i jego wartości, to tym bardziej powinna go mieć instytucja, w naszym wypadku kościelna, której kierownicy — proboszczowie dość często zmieniają się. Tu nawet jest rzeczą konieczną wiedzieć, jakie rzeczy należą do kościoła i parafii i co się przekazuje następcy.

W bardzo wielu wypadkach pozostawiony spis inwentarza danego kościoła, parafii czy klasztoru stanowi ważny dokument historyczny, a nawet dowód dla obrony czy wywalczenia na przyszłość praw własności.

3° Podział inwentarza. Spis inwentarza każdej posiadłości, a więc i kościoła, parafii można ujmować dwojako:

- a) w ścisłym znaczeniu i taki spis obejmuje rzeczy tylko materialne tj. wykaz ziemi, budynków i ruchomości oraz
- b) w obszerniejszym — jako inwentarz kościoła czy parafii i obejmuje wtedy nie tylko spis nieruchomości i ruchomości widzialnych, ale też i inne sprawy natury religijno-duchownej: prawa i przywileje, indulty, wykazy wsi i ludności, bractwa i stowa-

rzyszenia, porządek nabożeństw czy stan życia religijno-moralnego.

Nadto w sprawach nas obchodzących inwentarz bywa podwójny:

- a) kościelny, który obejmuje kościół parafialny, kaplice, cmentarze i wszystko, co się odnosi bezpośrednio do kultu religijnego oraz
- b) inwentarz beneficjalny, do którego wchodzi: plebania i mieszkania pracowników kościelnych, budynki gospodarcze, grunty i inne rzeczy przeznaczone na utrzymanie duchowieństwa i służby parafialnej.

Rozróżnienie to ma praktyczne znaczenie przy nabywaniu i zapisach na rzecz kościoła.

Zarząd majątkiem czysto kościelnym należy nie tylko do ks. proboszcza, ale i do rady parafialnej, majątkiem zaś beneficjalnym zarządza tylko beneficjat.

Darowizny lub kupna przeznaczone na utrzymanie duchowieństwa należy zapisywać (u rejenta i w hipotecę) „na rzecz rzymsko-katolickiej parafii w N.”, natomiast darowizny i kupna, przeznaczone bezpośrednio dla kościoła lub kultu Bożego, należy zapisywać „na rzecz rzymsko-katolickiego kościoła w N.”.

Przedstawicielem kościoła i parafii przy aktach rejentalnych jest biskup diecezji lub osoba przez niego upoważniona.

W praktyce u nas przyjętej pisze się oba inwentarze (tak kościelny jak i beneficjalny) według ustalonego porządku, schematu razem, z czego w razie potrzeby można łatwo oddzielić jeden od drugiego.

2. ZARZĄDZENIA WŁADZ KOŚCIELNYCH W SPRAWIE INWENTARZY

Rozumiejąc znaczenie i potrzebę inwentarzy, tak władze kościelne jak i państwowe oddawna nakazywały spisywanie wszystkiego, co stanowiło własność kościelną. Powołamy się tu tylko na nowsze zarządzenia.

I tak Kodeks Prawa Kanonicznego nakazuje dla całego Kościoła w tej kwestii następująco: „Fiat accuratum ac distinctum inventarium, ab omnibus subscribendus, rerum immobilium, rerum mobilium, pretiosarum aliarumve cum descriptione atque aestimatione earundem; vel factum antea inventarium acceptetur, adnotatis rebus, quae interim amissae vel acquisitae fuerint” (kan. 1522 § 2). A dalej: „Huius inventarii alterum exemplar conservetur in tabulario administrationis, alterum in archivo Curiae; et in utroque quaelibet immutatio adnotetur quam patrimonium subire contingat” (kan. 1522 § 3). A następnie: „Ad normam can. 1522

§ 2, 3 *universae sacrae supellectilis inventarium fiat et accurate servetur*" (kan. 1296 § 2).

Nawiązując do nakazu powszechnego prawa kościelnego, ostatnie synody diecezjalne niektórych diecezji polskich oraz zarządzenia biskupów ordynariuszów zobowiązują proboszczów i rektorów kościołów, aby wiadomy inwentarz pisali w trzech egzemplarzach: jeden dla pozostawienia na miejscu, drugi zaś i trzeci z przeznaczeniem do (archiwum) kurii diecezjalnej i urzędu dziekańskiego.

3. PLAN INWENTARZA

Ato! mimo wielu zarządzeń i całej masy inwentarzy sporządzonych w przeszłości, mimo dość okazałej literatury dotyczącej tej kwestii, nie posiadamy dotąd poprawnego, jednolitego i zatwierdzonego dla całego kraju wzoru sporządzania inwentarza kościelnego. Uwzględniając znaną mi i dostępną bibliografię przedmiotu, której zestawienie podaję na końcu niniejszego opracowania, ośmielam się podać ramowy projekt sporządzania takiego inwentarza.

Wydaje się, że każdy inwentarz kościelny i beneficjalny powinien się składać ze wstępu i 5 części.

We wstępie należałoby podać: 1) przepisy *Kodeksu Prawa Kanonicznego* i zarządzenia diecezjalne odnoszące się do sporządzania inwentarzy, 2) pomoce, bibliografię, czy wzory służące do opracowania omawianego inwentarza.

Częściami składowymi inwentarza będą: 1) parafia, 2) kościół parafialny, 3) beneficjum parafialne, 4) kancelaria, archiwum, biblioteka i muzeum i 5) ogólna wartość majątku kościelnego i beneficjalnego.

Sumiennie i umiejętnie wykonany inwentarz, zaopatrzony w dokumentację i fotografie, stanowić będzie w przyszłości ważne źródło do napisania monografii danego kościoła i parafii¹.

Część 1. PARAFIA

ROZDZ. 1. TERYTORIUM PARAFII

1. Położenie geograficzne i administracyjne parafii:

- 1° przynależność parafii pod względem administracji państwowej i kościelnej;

¹ Podpisany opracował takie inwentarze dla parafii Wysokie Koło (s. 350) i Kazanów Iłżecki (s. 260) w diecezji sandomierskiej.

- 2° teren osiedla, kształt i ogólna charakterystyka parafii;
  - 3° odległość od sąsiednich kościołów i większych miast;
  - 4° komunikacja: kolejowa, samochodowa, poczta, telefon.
2. Wykaz wsi (ulic) i ludności parafii:
- 1° nazwa miejscowości, data jej powstania, odkąd należy do parafii, od jakiej odłączona, ile kilometrów do kościoła, ile domów, rodzin i osób;

ROZDZ. 2. KRÓTKA HISTORIA PARAFII I KOŚCIOŁA

1. Krótka historia parafii:
  - 1° nazwa parafii, jej erekcja, data wybudowania kościoła, jego fundator, tytuł, styl, konsekracja, patronat;
  - 2° przynależność parafii do diecezji, dekanatu, województwa i powiatu w ciągu dziejów;
  - 3° zmiany granic i wielkości parafii: które wsie, kiedy i z jakich parafii zostały przyłączone lub odłączone; ilość dusz w poszczególnych okresach historycznych.
2. Wykaz fundatorów, kolatorów (patronów) i dobrodziejów kościoła par.
3. Wykaz proboszczów, wikariuszów i innych kapłanów w parafii.
4. Obecni zarządcy i pracownicy kościoła.
5. Wykaz członków rady parafialnej.
6. Odpusty i porządek nabożeństw w kościele par.
7. Ważniejsze zdarzenia historyczne i pamiątki w par.
8. Wykaz wizytacji biskupich i dziekańskich.

ROZDZ. 3. WYKAZ RELIGIJNYCH I SPOŁECZNYCH INSTYTUCYJ

1. Zakony i zgromadzenia zak. w parafii.
2. Bractwa religijne:
  - 1° ku czci P. Boga, P. Jezusa;
  - 2° „ Matki Boskiej;
  - 3° „ aniołów i świętych;
  - 4° „ różnych cnót.
3. Stowarzyszenia katolickie:
  - 1° dzieci;
  - 2° młodzieży męskiej;
  - 3° młodzieży żeńskiej;
  - 4° mężczyzn;
  - 5° niewiast.

8. Ogólna charakterystyka parafii:
2° pod względem religijno-moralnym.

Część 2. KOŚCIÓŁ PARAFIALNY

ROZDZ. 1. OPIS KOŚCIOŁA PARAFIALNEGO

1. Plac kościelny:
  - 1° wykaz ziemi pod kościołem i cmentarzem kościelnym;
  - 2° plany i pomiary urzędowe wspomnianej ziemi.
2. Zewnętrzny wygląd kościoła: miejsce położenia kościoła, dostęp, plac, cmentarz kościelny, jego wygląd i kształt, wielkość, ogrodzenie, rzeczy znajdujące się na cmentarzu; budowla i styl kościoła, materiał budowlany, wymiary zewnętrzne kościoła, wieże, sygnaturka, dachy: jakie, z czego, rynny, odpływ wody; piorunochron; schody do kościoła: jakie, gdzie; chodniki.
3. Wnętrze kościoła: wejście, przedsionek, chór kościelny, galerie; nawy: środkowa, boczne, prezbiterium; kaplice: ile, gdzie, jakie; zakrystia i skarbiec; posadzka: jaka, z czego, wymiary płytek, podziemia; sklepienie, stropy; drzwi i okna: ile, jakie; powierzchnia kościoła, pojemność.
4. Stałe urządzenia kościoła: ołtarze: ile, jakie, styl; chrzcielnica, ambona, balustrada, organy, nagrobki i pomniki; instalacja elektryczna, głośnikowa, ogrzewcza, wentylacyjna, kanalizacyjna; polichromia, malowidła, obrazy, czyjego wykonania; zegar (wieżowy).

ROZDZ. 2. RUCHOMOŚCI KOŚCIELNE

1. Naczynia liturgiczne:
  - 1° portatyle;
  - 2° relikwiarze;
  - 3° sukienki i korony na obrazach;
  - 4° kielichy i pateny;
  - 5° puszki;
  - 6° monstrancje;
  - 7° inne naczynia do N. Sakramentu;
  - 8° naczynia na oleje św. i do chrztu;
  - 9° krzyże: ołtarzowe, procesyjne, ściennie;
  - 10° dzwonki.

2. Sprzęty kościelne metalowe :

- 1° lampy, latarnie;
- 2° świeczniki (lichtarze) do świec: paschałowe, ołtarzowe, katafalkowe, ściennie, wiszące (żyrandole);
- 3° świeczniki do światła elektr.: ołtarzowe, ściennie (i reflektory), sufitowe, wiszące, przenośne (ręczne);
- 4° świece sztuczne;
- 5° formy do robienia świec;
- 6° przyrządy do pieczenia opłatków i komunikantów;
- 7° podstawy do tabernakulum;
- 8° turybularze i łódki;
- 9° kociołki na wodę święconą i kropidła;
- 10° tace różne;
- 11° miski, wiadra, bańki na wodę, oliwę, naftę;
- 12° zegary: stojące, wiszące;
- 13° instrumenty muzyczne;
- 14° przyrządy do ogrzewania: piece żelazne, trociniaki;
- 15° przyrządy do odkurzania;
- 16° pojazdy różne: wozy, wózki;
- 17° inne rzeczy: kłódki, łańcuchy, wycieraczki.

3. Meble i sprzęty z drewna :

- 1° ambona przenośna;
- 2° konfesjonały;
- 3° klęczniki;
- 4° do siedzenia: ławki, fotele, krzesła;
- 5° stoły, pulpity, stołeczki, schodki;
- 6° szafy, komody;
- 7° skrzynie i skarbonki;
- 8° umywalki, wieszaki;
- 9° katafalki pogrzebowe;
- 10° różne drobne rzeczy: laski, kołatki.

4. Rzeczy z innych materiałów:

- 1° z kamienia i twardej masy: kropielnice, słupki, wazony;
- 2° ze szkła, porcelany i gliny: lustra, ampułki, flakony;
- 3° ze lnu i konopi: sznury do żyrandoli, dzwonów;
- 4° z włosów, pierza i słomy: szczotki, miotły;
- 5° ze skóry i sztucznych tworzyw na podłogę, ceraty.

5. Aparaty i szaty kościelne:

- 1° ornaty w-g kolorów: biały, czerwony, zielony, fiolet., czarny;
- 2° dalmatyki j. w.;
- 3° kapy j. w.;
- 4° luźne dodatki ornatowe;
- 5° birety, pasy;
- 6° pelerynki dla ministrantów i starszych;
- 7° przybory do N. Sakramentu: sukienki, bursy, tuwalnie, umbrakulum;
- 8° baldachimy, trony;
- 9° dywany, kilimy, chodniki, poduszki;
- 10° nakrywki haftowane: na ołtarze, ambonę, stoliki.

6. Bielizna kościelna:

- 1° kielichowa: korporały, palki, puryfikaterze;
- 2° kąpielnicza: humerały, alby, komże, kołnierzyki do stuł, paski;
- 3° służby kościelnej: komże dla kościelnych i starszych, ministrantów;
- 4° ołtarzowa: obrusy grube i cienkie, serwety, serwetki;
- 5° ręcznikowa: duże i małe, ścierki;
- 6° inna bielizna: tiule, firanki, nakrywki białe, woreczki.

7. Obrazy, chorągwie, figury:

- 1° obrazy ołtarzowe, ścienne;
- 2° antepedia;
- 3° figury i rzeźby: P. Jezusa, Matki Boskiej, świętych;
- 4° feretrony procesyjne j. w.;
- 5° chorągwie i sztandary j. w.;
- 6° różne portrety i widoki;
- 7° tablice, kanony.

8. Wota:

- 1° przy wielkim ołtarzu: ile, jakie;
- 2° przy bocznych ołtarzach: przy których, ile, jakie.

ROZDZ. 3. DZWONNICA

1. Opis dzwonnicy: z czego zbudowana, wygląd, wymiary, pokrycie.
2. Dzwony wieżowe: ile, jakie, waga, napisy, wartość.

ROZDZ. 4. CMENTARZ GRZEBALNY

1. Cmentarze katolickie: położenie, plany i wymiary urzędowe, ogrodzenie, kaplica pogrzebowa, zadrzewienie, ważniejsze groby, pomniki.

ROZDZ. 5. INNE KOŚCIOŁY, KAPLICE, KRZYŻE, FIGURY

1. Kościoły (opisać na wzór kościoła parafialnego).
2. Kaplice na terenie parafii (opisać j. w.).
3. Figury i krzyże: w której miejscowości, z jakiego materiału, kto fundował, na czym placu lub polu stoi.

ROZDZ. 6. OGÓLNE OBLICZENIE WARTOŚCI KOŚCIOŁA I JEGO URZĄDZENIA

1. Plac pod i przy kościele,
2. kościół,
3. stałe urządzenie wnętrza kościoła,
4. ruchomości kościelne:
  - 1° naczynia liturgiczne,
  - 2° sprzęty metalowe,
  - 3° meble i sprzęty drewniane,
  - 4° rzeczy z innych materiałów,
  - 5° aparaty i szaty kościelne,
  - 6° bielizna kościelna,
  - 7° obrazy, chorągwie, figury,
  - 8° wota,
5. dzwonnica i dzwony,
6. cmentarz grzebalny,
7. inne kościoły, kaplice, figury, krzyże,
8. ogólna wartość kościoła i jego urządzenia.

Część 3. BENEFICJUM PARAFIALNE

U w a g a: W tej części, podobnie jak w poprzedniej — o kościele, należy opisać dokładnie każdy budynek: kto, kiedy i z jakiego materiału zbudował, wielkość pomieszczeń, rozkład wnętrza; urządzenia specjalne: światło elektryczne, kanalizacja, łazienka, ogrzewanie.

ROZDZ. 1. PLACE I BUDYNKI PARAFIALNE

1. Place kościelne:
  - 1° wykaz placów;
  - 2° plany i pomiary urzędowe wspomnianych placów.

2. D o m y m i e s z k a l n e dla duchowieństwa i pracowników kościelnych:
  - 1° dla księdza proboszcza (plebania);
  - 2° dla księży wikariuszów i prefektów oraz osób zakonnych;
  - 3° dla organisty;
  - 4° dla kościelnego;
  - 5° dla grabarza, ogrodnika (cmentarnego);
  - 6° dla innych osób zatrudnionych przy kościele.

3. B u d y n k i g o s p o d a r c z e :
  - 1° dla ks. proboszcza: obory, chlewy, drwarka, wozówka, stodoła, piwnice, studnia, ubikacja;
  - 2° dla ks. wikariuszów i prefektów oraz osób zakonnych j. w.;
  - 3° dla służby kościelnej j. w.;
  - 4° dla innych osób czy rodzin j. w.

4. I n w e n t a r z r u c h o m y domów i gospodarstwa:
  - 1° umeblowanie plebanii;
  - 2° umeblowanie mieszkań księży wikariuszów, prefektów i in.;
  - 3° umeblowanie mieszkań pracowników kościelnych;
  - 4° sprzęty gospodarcze probostwa.

5. D o m p a r a f i a l n y ; sala parafialna, świetlica, sala ćwiczeń.

6. I n n e d o m y : sierociniec dla dzieci, przytułek dla starców.

7. O g r o d z e n i e :
  - 1° przy domach mieszkalnych (jakie, z czego, długość, wartość);
  - 2° przy zabudowaniach gospodarczych j. w.;
  - 3° przy innych budowlach j. w.

8. Z e s t a w i e n i e w a r t o ś c i placów i budynków parafialnych:
  - 1° place kościelne,
  - 2° domy mieszkalne,
  - 3° budynki gospodarcze,
  - 4° inwentarz ruchomy,
  - 5° dom parafialny,
  - 6° inne domy,
  - 7° ogrodzenie własności kościelnej,
  - 8° ogólna wartość placów i budynków.

ROZDZ. 2. ZIEMIA BENEFICJALNA

1. Wykaz ziemi beneficjalnej użytkowanej przez ks. proboszcza, inne duchowieństwo lub pracowników kościoła: grunty orne, sad owocowy, łąki, lasy, pastwiska, stawy, wody; ziemia oddana w dzierżawę lub obca dzierżawiona przez ks. proboszcza.
2. Plany i pomiary urzędowe ziemi beneficjalnej.

ROZDZ. 3. ŹRÓDŁA DOCHODÓW

1. Na utrzymanie kościoła parafialnego:
  - 1° zapisy fundacyjne;
  - 2° kapitały i oszczędności złożone w kasie, banku;
  - 3° zapasy materiałów budowlanych i innych;
  - 4° dobrowolne ofiary: tace, składki;
  - 5° zapomogi władz kościelnych i państwowych;
  - 6° dochód z ziemi beneficjalnej na kult religijny.
2. Na utrzymanie duchowieństwa:
  - 1° w naturze: mieszkanie, ziemia;
  - 2° w gotówce: „iura stolae“, pensja: ze szkoły, z kancelarii par., stypendia mszalne;
  - 3° przygodne, z kolędy.
3. Na utrzymanie pracowników kościelnych:
  - 1° organisty j. w.;
  - 2° kościelnego j. w.;
  - 3° grabarza, innych j. w.;
  - 4° zapomoga, dodatki rodzinne.

ROZDZ. 4. OBCIĄŻENIA

1. Obciążenie kościoła i budynków:
  - 1° msze fundacyjne: ile, kiedy;
  - 2° składka ubezp. od ognia w PZU;
  - 3° składki w Ubezp. Społ. od pracowników;
  - 4° „tributum“ diecezjalne: na kurię diec., seminarium, KUL;
  - 5° podatek od nieruchomości.
2. Obciążenia duchowieństwa:
  - 1° z racji używania gruntów beneficjalnych;
  - 2° z racji dochodów „iura stolae“.
  - 3° z racji mieszkania.

3. Obciążenie pracowników kościelnych j. w.

Część 4. KANCELARIA, ARCHIWUM, BIBLIOTEKA I MUZEUM

ROZDZ. 1. KANCELARIA I ARCHIWUM PARAFIALNE²

1. Lokal i jego umeblowanie:

- 1° lokal, gdzie, jaki;
- 2° sprzęty należące do kancelarii i archiwum paraf: stoły, szafy, krzesła, półki, krzyż, obrazy;
- 3° pieczęcie parafialne;
- 4° przybory kancelaryjne: kałamarze, atrament, obsadki, pióra, ołówki, suszki, dziurkacze, zszywacze, maszyna do pisania;
- 5° druki, papier;
- 6° inne rzeczy.

2. Akta i księgi metryk kościelnych:

- 1° Metryki kościelne: ochrzczonych, zaślubionych i zmarłych;
- 2° księgi b. stanu cywilnego: urodzonych (i ochrzczonych), zaślubionych i zmarłych;
- 3° załączniki i dokumenty do powyższych aktów i ksiąg;
- 4° korespondencja w sprawie metryk i aktów.

3. Dokumenty i księgi ogólne parafii i kościoła:

- 1° dokumenty: erekcji, fundacji, konsekracji, odpusty, zapisy, indulty;
- 2° inwentarze;
- 3° księgi wizyt biskupich i dziekańskich;
- 4° kronika parafii;
- 5° dokumentacja: budowy kościoła, organów, dzwonnicy, cmentarza, plebanii, gruntów parafialnych;
- 6° ew. specjalny dział danej parafii np. historia cudownego obrazu M. B.

4. Akta korespondencji:

- 1° dzienniki korespondencji;
- 2° akta korespondencji z władzą duchowną i parafiami;
- 3° akta korespondencji z władzami świeckimi;
- 4° specjalne wydzielone sprawy (według uznania).

² Każdy ks. proboszcz powinien się starać wzorowo prowadzić akta swej kancelarii a potem przechowywać je według zasad archiwistyki.

5. Listy pasterskie (luźno wydane): papieskie, episkopatu, biskupa, inne zarządzenia diecezjalne.
6. Akta personalne:
  - 1° dot. duchowieństwa;
  - 2° dot. pracowników kościelnych: organistów, kościelnych;
  - 3° dot. ew. innych osób zatrudnionych przy kościele.
7. Duszpasterstwo ogólne:
  - 1° nauczanie wiary:
    - a) katechizacja w szkołach i w kościele;
    - b) księga tematów nauk wygłoszonych;
  - 2° administrowanie sakramentów św. i sakramentaliów:
    - a) księga stypendiów mszalnych;
    - b) księga komunii św. rozdanej w parafii;
    - c) księga pierwszej komunii św. dzieci;
    - d) księga bierzmowanych;
    - e) księga zapowiedzi przedślubnych;
    - f) księga nawróconych;
    - g) księga chorych, zaopatrzenie sakram. św.;
    - h) księga wypominków zmarłych;
    - i) księga cmentarna (i ew. inne);
  - 3° kierownictwo duszpasterskie:
    - a) księga ogłoszeń parafialnych;
    - b) agenda duszpasterska (planowanie pracy);
    - c) księga miłosierdzia chrześcijańskiego;
  - 4° statystyka parafialna: spis rodzin, kartoteka paraf., sprawozdania i wykazy.
8. Duszpasterstwo specjalne:
  - 1° akta dot. zakonów i zgromadzeń zakonnych;
  - 2° akta dot. bractw kościelnych;
  - 3° akta dot. stowarzyszeń katolickich;
  - 4° akta dot. stowarzyszeń innych.
9. Rachunkowość i kasa:
  - 1° akta i księgi rachunkowe kościoła (z załącznikami);
  - 2° akta i księgi rachunkowe rady parafialnej;
  - 3° akta i księgi rachunkowe duchowieństwa.
10. Inne akta.

ROZDZ. 2. BIBLIOTEKA KOŚCIOŁA I PROBOSZCZA (URZĘDOWA) ³

1. Księgi liturgiczne:
  - 1° mszały, mszaliki;
  - 2° rytuały, agendy;
  - 3° kancjonały, śpiewniki, nuty.
2. Wydawnictwa urzędowe:
  - 1° kościelne:
    - a) roczniki urzędowego organu diecezjalnego;
    - b) rubrycele;
    - c) schematyzmy;
  - 2° państwowe: wydawnictwa zawierające rozporządzenia władz.
3. Inne wydawnictwa:
  - 1° inne druki;
  - 2° mapy, atlasy;
  - 3° ryciny, widoki, fotografie.

ROZDZ. 3. BIBLIOTEKA PARAFIALNA ⁴ROZDZ. 4. MUZEUM PARAFIALNE ⁵

ROZDZ. 5. OBLICZENIE WARTOŚCI WYMIENIONYCH RZECZY:

1. wartość umeblowania lokalu: kancelarii, archiwum, biblioteki czy muzeum;
2. wartość parafialnego zasobu archiwalnego;
3. wartość ksiąg biblioteki kościelnej;
4. wartość książek biblioteki parafialnej;
5. wartość przedmiotów muzealnych;
6. ogólna wartość wymienionych rzeczy.

Część 5. OGÓLNE ZESTAWIENIE

WARTOŚCI MAJĄTKU KOŚCIELNEGO I BENEFICJALNEGO

U w a g a: Wiadomo, że wartość pieniądza z biegiem lat ciągle się zmienia. Żeby więc obiektywnie oszacować wartość majątku danego kościoła i beneficjum, należałoby trzymać się cen poszczególnych rzeczy z jednego czasu. Wobec tego rzeczy wybudowane czy nabyte w innym czasie, zapisując ich cenę aktualną, trzeba dostosować do tamtej, stałej ceny. Inaczej oszacowanie wszystkiego wypadnie bardzo problematycznie.

³ Książki biblioteki kościelnej powinny być poprawnie skatalogowane.

⁴ Jeżeli w parafii znajduje się biblioteka parafialna, winna być należycie skatalogowana.

⁵ Jeżeli kościół czy parafia posiada własne muzeum, trzeba je odpowiednio zinventoryzować.

ROZDZ. 1. KOŚCIÓŁ I RZECZY Z NIM ZWIĄZANE:

1. plac kościelny;
2. kościół;
3. stałe urządzenie wnętrza kościoła;
4. ruchomości kościelne;
5. dzwonnica i dzwony;
6. cmentarz grzebalny;
7. inne kościoły, kaplice, figury, krzyże;
8. kościół i rzeczy z nim związane razem.

ROZDZ. 2. BENEFICJUM PARAFIALNE:

1. Place i budynki parafialne:
  - 1° place parafialne;
  - 2° domy mieszkalne;
  - 3° budynki gospodarcze;
  - 4° inwentarz ruchomy;
  - 5° dom parafialny, sala;
  - 6° inne domy;
  - 7° ogrodzenie własności kościelnej;
  - 8° ogólna wartość placów i budynków.
2. Ziemia kościelna i beneficjalna.
3. Kapitały, oszczędności, zapasy budowlane.

ROZDZ. 3. KANCELARIA, ARCHIWUM, BIBLIOTEKA I MUZEUM:

1. umeblowanie lokali;
2. parafialny zasób archiwalny;
3. biblioteka kościelna;
4. biblioteka parafialna,
5. muzeum parafialne;
6. ogólna wartość wymienionych rzeczy.

OGÓLNA WARTOŚĆ CAŁOŚCI MAJĄTKU KOŚCIELNEGO I BENEF.

Miejscowość, data, pieczęć parafialna.

Podpisy ks. proboszcza i członków rady parafialnej (względnie 2 przedstawicieli parafii).

Potwierdzenie ks. dziekana i kurii diecezjalnej.

ZAKOŃCZENIE

Wszystkie rzeczy kościelne i beneficjalne powinny być odpowiednio poznaczone i zabezpieczone: place, grunty i budowle winny mieć swoją

Inwentarz kościelny i beneficjalny należy spisać w trzech egzemplarzach a potem oprawić. Każdy z tych egzemplarzy powinien być podpisany przez ks. proboszcza parafii, względnie rektora kościoła, i przez przedstawicieli parafii (radę parafialną) oraz potwierdzony przez ks. dziekana i kurię diecezjalną. Jeden z nich zostaje w archiwum parafialnym, drugi w archiwum dekanatu a trzeci w archiwum kurii diecezjalnej.

Chociaż podany projekt inwentarza nie rości sobie pretensji do poprawnego wzoru, nie mniej jednak pragnie się przyczynić do ustalenia i zatwierdzenia przez Najdostojniejszy Episkopat Polski takiegoż dla całego kraju. Jest nawet bardzo pożądanę, aby po ustaleniu wzoru ksiąg metryk kościelnych, wydrukować z kolei dla całej Polski wzór księgi inwentarza kościelnego.

BIBLIOGRAFIA

1. Bibliografia dot. inwentarzy kościelnych (ze wzorami):

[Ks. St. Jamiołkowski] X. S. J.: Inwentarz kościelny. W: „Encyklopedia kościelna”. T. 8. Warszawa 1876 s. 230—33.

Ks. J. Krukowski: Teologia pasterska. Kraków 1887 s. 740—45.

Ks. A. Brykczyński: Dom Boży tj. Praktyczne wskazówki budowania, naprawiania i utrzymywania kościołów. Warszawa 1888 s. 283.

Ks. M. Nassalski: Formularium legale practicum. Wladislaviae 1905 s. 356—72.

Ks. A. Jougan: Kancelaria parafialna. Lwów 1912 s. 836 nn.

Ks. K. Dębiński: Podręcznik teologii pasterskiej. T. 1. Warszawa 1914 s. 70 nn.; t. 2 s. 381 nn.

Nauka duszpasterska. Pod red. ks. Z. Pilcha. T. 1. Kielce 1939 s. 54, 136—41.

2. Oddzielne wzory inwentarzy kościelnych i beneficjalnych:

Inwentarz kościelny parafii Kazanów (Iłżecki) z lat 1842 i 1888 (rps w miejscowym archiwum).

Prima synodus dioecesis Sandomiriensis. Sandomiriae 1923 s. 207—213.

Wzór wydany przez Kurię Biskupią w Lublinie w r. 1930.

Wzór wydany przez Kurię Diecezjalną w Łodzi w r. 1951.